

11 / 10 / 2012Cj 2 Nr. 413**AVIZ**la proiectul de lege pentru modificarea și completarea
unor acte legislative

(nr. 1945 din 05.09.2012)

Direcția juridică a examinat proiectul de lege specificat în titlu conform art. 54 din Regulamentul Parlamentului și expune următoarele considerente.

I. Observații generale.

Proiectul supus avizării a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvern, fiind aprobat prin Hotărârea nr. 650 din 03.09.2012, fapt ce corespunde prevederilor art.73 din Constituție și art.47 din Regulamentul Parlamentului.

Conform notei informative proiectul are drept scop, executarea obligațiilor asumate prin ratificarea tratatelor internaționale împotriva torturii, precum și înlăturarea deficiențelor constatate la nivel legislativ. În acest context, Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova Integrare Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare (2011-2014), prevede în lista obiectivelor de guvernare, redresarea situației în domeniul drepturilor omului și eradicarea torturii și a altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante.

La art. I al proiectului, în pct. 1 se propune completarea art. 107 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002 cu alin. (3) ce prevede că "amnistia nu se aplică în cazul săvârșirii infracțiunilor prevăzute la art. 166¹ alin. (2)-(4)". Art. 166¹ propus de proiect pentru completarea Codului penal prevede sancționarea pentru tortură, tratamentul inuman sau degradant. Alin. (4) din articolul 166¹ prevede pedeapsa cu închisoare de la 8 la 15 ani. Însă Codul penal conține o mulțime de articole care prevăd pedeapsa cu închisoare mai mare de 15 ani, spre exemplu art. 135 ce sancționează "Genocidul", art. 139 – Planificarea, pregătirea, declanșarea sau ducerea războiului, art. 145 alin. (2) – Omorul intenționat. Astfel, ar fi un dezechilibru în Codul penal, dacă pentru infracțiunile mai puțin grave legea va prevedea expres că nu se va aplica amnistia, iar referitor la infracțiunile cu caracter mai grav, aplicarea amnistiei se lasă la latitudinea legislatorului.

Pct. 9 propune introducerea în Codul penal a art. 166¹ ce va sancționa tortura, tratamentul inuman sau degradant.

Dispoziția alin. (1) propune de sancționat cauzarea intenționată a unei dureri sau suferințe fizice ori psihice care reprezintă tratament inuman sau degradant, din care se înțelege că tortura reprezintă tratament inuman sau degradant, iar din titlul articolului, se înțelege că "tortura" este o acțiune diferită de "tratamentul inuman sau degradant". Prin urmare, sugerăm ca titlul articolului să fie revizuit.

Acest domeniu este reglementat de Convenția împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse cu cruzime, inumane sau degradante (în continuare Convenția), care a fost adoptată de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 39/46 din 10 decembrie 1984 și a intrat în vigoare la 27 iunie 1987, în conformitate cu art. 27(1).

În sensul acestei Convenții, termenul „tortură” desemnează orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe puternice, de natură fizică sau psihică, în special, cu scopul de a obține, de la această persoană sau de la o persoană terță, informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis sau este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiune asupra unei terțe persoane sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferință sunt provocate de către un agent al autorității publice sau orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau la instigarea sau cu consimțământul expres sau tacit al unor asemenea persoane. **Acest termen nu se referă la durerea ori suferințele rezultînde exclusiv din sancțiuni legale, inerente acestor sancțiuni sau ocazionate de ele.**

O noțiune asemănătoare este redată și în alin. (3) din art. 166¹ propus de proiect pentru completarea Codului penal. Alin. (1) al aceluiași articol redă aceeași reglementare în sens mai restrîns. Autorul proiectului diferențiază fapta sancționată la alin. (3) de cea de la alin. (1) prin faptul că la alin. (3) se menționează că, suferințele cauzate sunt mai puternice și prin prezența unui scop. Însă, considerăm că diferențierea între suferințe ”mai puternice” sau ”mai puțin puternice” va fi dificil de efectuat. Totodată, scopul faptei sancționate la alin. (1) în esență este același ca și la fapta sancționată de alin. (3). Prin urmare, nu este clară necesitatea prevederii a aceleiași fapte în două alineate ale aceluiași articol.

Alineatele (2) și (4) din același articol prevăd agravantele pentru faptele prevăzute la alin. (1) și respectiv la alin. (3). În consecință, avînd în vedere obiecția de mai sus, unul din aceste alineate de asemenea este excedentar.

De asemenea în alin. (1) și (3) din articolul menționat este indicat ca subiect al acestei infracțiuni: ”persoană publică sau care acționează cu titlu oficial sau de o persoană care de facto exercită atribuțiile unei autorități publice, cu acordul sau consimțământul tacit al unei asemenea persoane”. Aici este necesar de menționat că în Codul penal art. 123 se definesc noțiunile de persoană cu funcție de răspundere, persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică. Sugerăm ca prevederile art. 166¹ să fie concordate cu prevederile art. 123, 123¹ din Codul penal, în acest caz agravanta care indică la săvîrșirea infracțiunii de către o persoană cu funcție de răspundere, nu va fi necesară.

Tot aici expresia de la alin. (1) și (3) ”de către o persoană publică sau a unei persoane care acționează cu titlu oficial” considerăm că este greșită, ambiguă și necesită a fi revăzută.

În noțiunea ”torturii” reglementate de Convenție **se menționează expres că, acest termen nu se referă la durerea ori suferințele rezultînde exclusiv din sancțiuni legale, inerente acestor sancțiuni sau ocazionate de ele.** Considerăm că, această reglementare trebuie să fie prezentă expres în lege, pentru evitarea unor

interpretări contrare scopului legii, de protecție și apărare a ordinii sociale și a normelor de drept.

Pct. 14 redă art. 309 din Codul penal într-o redacție nouă. Dispoziția acestui articol va conține expresia, "dacă aceasta nu constituie tortură, tratament inuman sau degradant". Însăși proiectul propune excluderea noțiunii de "tratament inuman sau degradant" din toate articolele Codului penal, cu excepția art. 166¹, propus pentru completarea Codului penal, unde sintagma "tratament inuman sau degradant" este prezentă în definirea noțiunii de "tortură". Astfel, conform proiectului expresia "tratament inuman sau degradant" se va conține în definiția infracțiunii de tortură. Totodată, art. 137 Cod penal - tratamente inumane, conține expresiile de tortură și tratamente inumane. Astfel, din prevederile proiectului nu este clar dacă tortura și tratamentul inuman sau degradant sunt acțiuni diferite sau constituie aceeași faptă.

Aceeași obiecție se referă și la art. II pct. 1.

La art. II al proiectului, pct. 1. nu este clar în ce mod se va efectua completarea alin. (1), art. 58 din Codul de procedură penală nr. 122-XV din 14.03.2003, la începutul sau sfârșitul propoziției.

Proiectul propune de completat art. 58 alin. (4) din Codul de procedură penală după cuvintele: "Victima unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave contra persoanei," cu cuvintele "victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante". Codul penal în art. 16 menționează că, în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunile prevăzute de prezentul cod sînt clasificate în următoarele categorii: ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave și excepțional de grave. Astfel, completarea propusă de proiect, nu este uniformă cu prevederile legislației penale, cu atât mai mult că, infracțiunea ce constă în tratamente inumane – art. 137 Cod penal, face parte din categoria infracțiunilor deosebit de grave sau excepțional de grave, în dependență de alineatul articolului.

Art. 143 din Codul de procedură penală stabilește cazurile cînd efectuarea expertizei este obligatorie, iar art. 147 definește și explică modalitatea efectuării expertizei complexe, care este una din categoriile de expertiză. Prin urmare, aceasta trebuie de luat în considerație în cazul completării de la pct. 2, propuse de proiect.

Pct. 4 propune de completat art. 167 alin. (1) din Codul de procedură penală, ultima propoziție cu sintagma ", iar în termen de pînă la 12 ore, cu excepția cazului cînd persoana reținută este minoră, îi înmînează persoanei reținute copia procesului-verbal de reținere". Această completare va fi în contradicție cu prevederile art. 64 alin. (2) pct. 3) din același Cod, care indică că, **imediat după reținere** sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărîrea de aplicare a măsurii preventive ori de recunoaștere în calitate de bănuit, **să primească de la organul de urmărire penală copia de pe hotărîrea respectivă sau copia de pe procesul-verbal privitor la reținerea sa.**

Tot aici, se propune de completat art. 167 cu alin. (6), care va impune procurorul să ordone imediat după reținere, efectuarea unei constatări medico-legale, sau expertize, pentru a constata originea și caracterul vătămarilor sau leziunilor, dacă asemenea se vor stabili. Considerăm că expresia "imediat" va crea dificultăți în practică, deoarece unele rețineri pot avea loc spre exemplu pe timp de noapte, sau va fi dificil de a informa procurorul despre aceasta, imediat la reținere. Astfel, sugerăm să fie revăzută expresia sus menționată.

Pct. 7 propune completarea art. 270 alin. (1) din Codul de procedură penală cu pct. 5) ce se referă la infracțiunile de tortură, tratament inuman sau degradant. Reamintim că însăși proiectul a propus excluderea noțiunii de "tratament inuman sau degradant" din toate articolele din Codul penal, cu excepția art. 166¹, propus pentru completarea Codului penal. În art. 166¹ din Codul penal, sintagma "tratament inuman sau degradant" este prezentă în definiția noțiunii de "tortură".

În același timp art. 270 alin. (2) prevede că procurorul exercită urmărirea penală în privința infracțiunilor contra păcii și securității omenirii, prevăzute la art.135-144 din Codul penal. În consecință dacă autorii proiectului prin expresia "tratament inuman" s-au referit la infracțiunea prevăzută de art. 137 Cod penal – tratamente inumane, aceasta este deja prevăzută de lege ca fiind de competența procurorului.

Avînd în vedere cele menționate și faptul că infracțiunea de tortură va fi prevăzută doar de art. 166¹ din Codul penal, sugerăm să fie indicat articolul concret din Codul penal, cu care se dorește de completat art. 270 din Codul de procedură penală.

Aceleași obiecții se referă și la pct. 8. Totodată, nu este argumentat de ce în cazul infracțiunii de tortură se propune de stabilit un termen de 15 zile, pentru deciderea începerii sau nu a cauzei penale, în timp ce pentru celelalte infracțiuni acest termen nu este fixat.

II. Obiecții de ordin tehnico-legislativ.

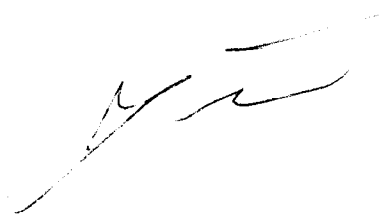
La art. II pct. 10 cuvîntul "victima" nu este declinat ortografic conform textului existent al legii.

În Parlament se examinează proiectele nr. 2650 din 02.12.2011 nr. 892 din 03.05.2012, nr. 1246 din 08.06.2012 care de asemenea se referă la modificarea și completarea Codului penal. Art. 56 alin. (5) din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 02.04.1996 prevede că, dacă sînt înregistrate mai multe proiecte de acte legislative ce vizează modificarea și/sau completarea mai multor articole din același act legislativ, la propunerea comisiei sesizate în fond, acestea pot fi comasate, pentru examinare în lectura a doua, într-un singur proiect.

Proiectul urmează să fie avizat și consultat public, în special cu organele de drept, conform cerințelor art. 21 din Legea nr. 780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative.

Proiectul urmează a fi redactat din punct de vedere gramatical.

Asupra oportunității adoptării acestui proiect de lege urmează să se pronunțe Parlamentul în ședința plenară.

**Șef Direcție
Ion CREANGĂ**

ex: S. Sidor
tel. 270